

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 12.10.2006
KOM(2006) 571 lopullinen

-

KOMISSION TIEDONANTO

Euroopan väestökehitys – haasteista mahdollisuuksiin

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Euroopan väestön ikääntyminen: kehityssuuntaukset ja tulevaisuudennäkymät	3
2.	Väestön ikääntymisen vaikutukset	5
2.1.	Vaikutukset työmarkkinoihin, tuottavuuteen ja talouskasvuun	5
2.2.	Vaikutukset sosiaaliturvaan ja julkiseen talouteen	6
3.	Rakentava vastaus väestökehityksen haasteisiin	7
3.1.	Väestön uusiutumista edistävä Eurooppa	7
3.2.	Työtä arvostava Eurooppa: lisää työpaikkoja, pidempi ja laadukkaampi työura	8
3.3.	Tuottavampi ja kilpailukykyisempi Eurooppa	10
3.4.	Maahanmuuttajien vastaanottamiseen ja kotouttamiseen valmistautunut Eurooppa	11
3.5.	Kestävän julkisen talouden Eurooppa: tae riittävästä sosiaaliturvasta ja sukupolvien välisestä tasapuolisuudesta	12
4.	Päätelmät: haasteista mahdollisuuksiin	13
5.	APPENDIX: Main European Demographic Trends and Data	15
	Projections – EU25	15
	Projections by country	16
	Employment rate of older workers	17
	Fertility and female employment rates	18
	Net migration rate vs. natural population growth	19

1. Euroopan väestön ikääntyminen: kehityssuuntaukset ja tulevaisuudennäkymät

Väestön ikääntyminen eli iäkkäiden ihmisten osuuden kasvu johtuu ennen kaikkea huomattavasta taloudellisesta, sosiaalisesta ja lääketieteellisestä kehityksestä, joiden ansiosta eurooppalaiset voivat elää pitkän elämän ennennäkemättömän hyvinvoinnin ja turvallisuuden vallitessa. Ikääntyminen on kuitenkin myös yksi suurimmista haasteista, joihin Euroopan unioni joutuu tulevana vuosina vastaamaan, kuten Hampton Courtin epävirallisessa huippukokouksessa lokakuussa 2005 kokoontuneet valtioiden ja hallitusten päämiehet korostivat.

Tämä tiedonanto on vastaus kyseisessä huippukokouksessa esiin tuotuun ja kansalaisten laajalti kokemaan huolestuneisuuteen. Se on jatkoa komission Eurooppa-neuvostolle antamalle tiedonannolle ”Eurooppalaiset arvot globaalistuvassa maailmassa” ja komission vihreälle kirjalle ”Kohti väestörakenteen muutoksia – uusi solidaarisuus sukupolvien välillä”¹. Siinä tarkastellaan tapoja, joilla eurooppalaiset voivat selvitä väestörakenteen muutosten aiheuttamasta haasteesta tukeutuen kasvua ja työllisyyttä koskevaan uudistettuun Lissabonin strategiaan ja kestäväen kehityksen strategiaan. Tarkkaan ottaen tiedonannossa esitellään tapoja, joilla unioni voi tukea jäsenvaltioita pitkän aikavälin strategiassa, jonka toteuttaminen riippuu olennaisesti niiden halukkuudesta ja osaamisesta. Tästä syystä tiedonannossa valotetaan sekä kansallisen että Euroopan tason toimintaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä, arvioidaan toiminnan monia vaikutuksia ja määritellään kansallisen, alueellisen, paikallisen ja Euroopan laajuisen toiminnan tärkeimmät muodot. Tiedonannon johtopäätöksenä on, että väestön ikääntymisen haasteeseen pystytään vastaamaan, jos luodaan edellytykset sille, että lapsia haluavat ihmiset saavat tarvitsemansa tuen ja jos osataan käyttää hyväksi mahdollisuudet, joita ihmisten pidempi elinikä, parempi terveys ja suurempi tuottavuus tarjoavat.

EU:n väestön ikääntyminen johtuu neljästä toisiinsa vaikuttavasta väestörakenteen kehityssuuntauksesta. Suuntausten laajuus ja tahti voi kuitenkin vaihdella huomattavasti maittain ja alueittain, joten yhtä kaiken kattavaa ratkaisua on mahdoton löytää. Suuntaukset ovat lyhyesti seuraavat:

- Naisille syntyvien lasten keskimäärä (kokonaissyntyvyys) on alhainen; 25 jäsenvaltion EU:ssa syntyvyys on 1,5 lasta, mikä on huomattavasti alle väestön korvautumiseen tarvittavan syntyvyyden (2,1 lasta), joka pitäisi väestön suuruuden ennallaan ilman maahanmuuttoa. Syntyvyyden ennakoidaan kasvavan EU 25:ssä vuoteen 2030 mennessä, mutta vain 1,6 lapseen².
- Syntyvyyden lasku viime vuosikymmeninä on seurannut sodanjälkeisiä suuria ikäluokkia, minkä vuoksi 45–65-vuotiaiden ikäluokan osuus tänä päivänä on paisunut suureksi. Kun suuriin ikäluokkiin kuuluvat saavuttavat vähitellen eläkeiän, kasvaa ikääntyneiden osuus merkittävästi, ja vähenevän työikäisen väestön on huolehdittava heistä taloudellisesti. Tämä ilmiö poistuu vähitellen, mutta vasta useiden vuosikymmenten kuluttua.

¹ KOM(2005) 525, 3.11.2005 ja KOM(2005) 94, 16.3.2005.

² Jotkut väestötieteilijät ovat esittäneet, että jos syntyvyys laskee erittäin alhaiseksi, se voi olla peruuttamatonta. Vrt. Lutz, Skirbekk ja Testa, ”The low fertility trap hypothesis: forces that may lead to further postponement and fewer births in Europe”, Vienna Institute of Demography research paper no 4 2005.

- Elinajanodote syntymähetkellä on vuodesta 1960 kasvanut 8 vuodella ja sen oletetaan kasvavan vielä vähintään 5 vuodella vuoteen 2050 mennessä. Ennakoitu elinajan piteneminen koskee suurimmaksi osaksi kaikkein vanhimpia ikäluokkia. Näin ollen eurooppalaiset, jotka täyttävät 65 vuotta vuonna 2050, voivat odottaa elävänsä keskimäärin 4–5 vuotta vanhemmiksi kuin tänä päivänä 65 vuotta täyttävät henkilöt. Tämä johtaa yli 80- ja 90-vuotiaaksi elävien ihmisten määrän huikeaan kasvuun ja siihen, että heistä monet viettävät eläkepäiviä useita vuosikymmeniä ja saavuttavat iän, jossa heikkous ja vajaakuntoisuus on yleistä, joskin huonokuntoisten osuus kyseisestä ikäluokasta saattaa pienetä.
- Kolmansista maista tulevien suurten maahanmuuttajamäärien ansiosta Eurooppa on jo nyt nettomuuttoaluetta. Vuonna 2004 EU:hun tuli 1,8 miljoonaa maahanmuuttajaa, eli kokonaisväkilukuun suhteutettuna muuttovirta on suurempi kuin Yhdysvalloissa. On melko varmaa, että EU pysyy merkittävänä maahanmuuttajien kohdealueena myös tulevana vuosikymmeninä. Eurostat arvioi varovaisessa perusskenaariossaan, että Euroopan unioniin tulee siirtolaisena noin 40 miljoonaa henkilöä vuoteen 2050 mennessä. Maahanmuuttajat yleensä nuorentavat väestörakennetta, koska heistä suuri osa on työikäisiä. Pidemmän aikavälin vaikutuksista ei kuitenkaan voida olla varmoja, sillä ne riippuvat perheiden yhdistämistä koskevan politiikan tiukkuudesta ja maahanmuuttajaväestön syntyvyyden kehityksestä. Nykyisistä maahanmuuttajamääristä huolimatta siirtolaisuus voi kompensoida vain osittain heikon syntyvyyden ja elinajanodotteen pitenemisen vaikutuksia Euroopan väestön ikäjakaumaan.

Näiden kehityssuuntausten mukaan 25:n jäsenvaltion EU:n kokonaisväkiluku pienenee hieman, mutta väestö vanhenee huomattavasti. Talouselämän kannalta suurin muutos koskee työikäistä väestöä (15–64-vuotiaat), jonka määrä vähenee 48 miljoonalla vuoteen 2050 mennessä. Huoltosuhteen (vähintään 65-vuotiaiden määrä suhteessa 15–64-vuotiaiden määrään) uskotaan nousevan kaksinkertaiseksi eli 51 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä, eli EU:ssa jokaista 65-vuotiasta tai vanhempaa kansalaista kohti on työikäisiä kansalaisia neljän sijasta enää vain kaksi.

On syytä huomata myös väestön ikääntymisen alueelliset ja sosiaaliset vaikutukset. Alueiden, joiden väestömäärä vähenee ja koostuu pääasiassa iäkkäistä henkilöistä, on selviydyttävä vaikeuksista, jotka liittyvät julkisten peruspalvelujen kuten terveydenhuollon, asumisen, kaupunkisuunnittelun sekä joukkoliikenne- ja matkailupalvelujen järjestämiseen niin, että myös ikääntymisen vaikutukset otetaan huomioon ympäristön tasapainossa. Väestömuutokset aiheuttavat myös perustavanlaatuisia sosiaalisia muutoksia, kun perheiden koostumus muuttuu ja varsinkin yksin elävien iäkkäiden henkilöiden määrä kasvaa. Vanhusten ja huollettavien henkilöiden määrän kasvu aiheuttaa myös uusia taloudellisia, sosiaalisia ja jopa eettisiä ongelmia.

EU:n väestön ikääntymistä olisi tarkasteltava maailmanlaajuisen väestönkasvun taustaa vasten. Maailman väkimäärä on kasvanut 2 miljardista hengestä vuonna 1950 nykyiseen 6,5 miljardiin, ja YK:n ennusteen mukaan kasvu jatkuu, joskin hitaampana, niin että vuonna 2050 väkiluku on 9,1 miljardia. Maailmanlaajuisesta väestönkasvusta noin 95 prosenttia tapahtuu kehitysmaissa, ja 50:n vähiten kehittyneen maan väkiluku kaksinkertaistuu. Kasvu on voimakkainta Afrikassa. Tästä johtuen EU:n 25 jäsenvaltion osuus maailman väestöstä pienenee.

Eurooppa ei kuitenkaan ikäänny yksin. Vuoteen 2050 mennessä huoltosuhde nousee merkittävästi voimakkaasti kasvavissa kansantalouksissa kuten Kiinassa ja Intiassa. Jos kehitysmaat hyödyntävät väestönkasvunsa ja integroivat työikäiset nuoret työmarkkinoille, maailmanlaajuinen tuotanto kasvaa ja tarjoaa tuottavia investointimahdollisuuksia eurooppalaisille, jotka säästävät eläkettään varten. Päinvastainen tilanne eli korkeat syntyvyysluvut yhdessä hitaan talouskehityksen kanssa voi johtaa kyseisten maiden epävakaisuuteen ja lisätä painetta maastamuuttoon.

Maailmanlaajuisilla muuttoliikkeillä on nyt ja tulevaisuudessa huomattavasti vaikutusta sekä määrämäihin että lähtömaihin. EU:ssa maahanmuuttajien vaikutus väestön ikääntymiseen riippuu heidän integroitumisestaan viralliseen talouteen, sillä monissa jäsenvaltioissa maahanmuuttajien työllisyysluvut ovat yhä alhaisempia kuin muiden kansalaisten. Maahanmuutto voi osaltaan tilapäisesti vähentää väestön ikääntymisen talousvaikutuksia, kun laillisesti työllistetyt maahanmuuttajat maksavat eläkemaksuja julkisiin eläkerahastoihin. Työssäkäyvät maahanmuuttajat kartuttavat kuitenkin ajan mittaan omia eläkeoikeuksiaan. Heidän pidemmän aikavälin panoksensa julkisen talouden kestävään tasapainoon riippuu näin ollen siitä, miten hyvin eläkejärjestelmät on suunniteltu. Lähtömaiden kannalta EU:hun suuntautuva siirtolaisuus voi olla hyödyllistä varsinkin työmarkkinapaineen pienenemisen, varojen siirron sekä maahan palaavien siirtolaisten mukanaan tuoman asiantuntemuksen ja pääoman ansiosta. Sen sijaan koulutettujen nuorten suurisuuntainen maastamuutto voi joissakin maissa ja joillakin aloilla aiheuttaa aivovuotoa, millä on kielteinen vaikutus maiden talouteen ja sosiaalisen kehityksen näkymiin. Tästä syystä tilapäisen maastamuuton ja vapaaehtoisen lähtömaahan palaamisen tarjoamat mahdollisuudet on syytä ottaa huomioon.

2. Väestön ikääntymisen vaikutukset

2.1. Vaikutukset työmarkkinoihin, tuottavuuteen ja talouskasvuun

Seuraavien kymmenen vuoden aikana työikäisen väestön määrä kääntyy laskuun ja suurten ikäluokkien edustajista iso osa jää eläkkeelle. Tämän ilmiön vastapainoksi työllisyysastetta saadaan kuitenkin todennäköisesti nostettua tilapäisesti tulevalla vuosikymmenellä sopeutetun työvoimapolitiikan avulla. Viimeaikaisten ennusteiden³ mukaan työssäkäyvien henkilöiden määrä EU 25:ssä jatkaa kasvuaan vuoden 2017 paikkeille, vaikka työikäisen väestön määrä alkaa vähetä vuodesta 2010. Tästä kasvusta yli kaksi kolmannesta johtuu naisten korkeammasta työllisyysasteesta, kun nuoret, paremmin koulutetut ja työelämään enemmän osallistuvat naiset korvaavat vähitellen iäkkäät naiset. Loput kasvusta johtuu ikääntyvien työntekijöiden (55–64-vuotiaiden) ennustetusta voimakkaasta työllisyysasteen kasvusta. Odotettavissa oleva työllisyyttä koskeva myönteinen kehitys antaa mahdollisuuden toteuttaa muutoksia ennen kuin väestön ikääntymisen vaikutukset alkavat tuntua toden teolla. Korkeampi työllisyysaste tarjoaa kuitenkin vain väliaikaisen hengähdystauon, ja jatkossa väestömuutoksen vaikutukset tuntuvat raskaina. Vaikka Lissabonin strategian mukainen 70 prosentin kokonaistyöllisyyden tavoite saavutettaisiin, työssäkäyvien henkilöiden kokonaismäärä vähenee 30 miljoonalla hengellä kuluvan vuosikymmenen lopusta vuoteen 2050.

Talouden kasvuvauhti todennäköisesti hidastuu väestön ikääntymisen myötä, mikä johtuu

³ Talouspoliittinen komitea ja Euroopan komissio, 2006: ”*The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-50)*”, European Economy Reports and Studies, No.1.

lähinnä työikäisen väestön vähenemisestä. Ennusteiden mukaan BKT:n keskimääräinen vuosittainen kasvuvauhti EU 25:ssä hidastuu automaattisesti 2,4 prosentista vuosina 2004–2010 vain 1,2 prosenttiin vuosien 2030 ja 2050 välillä, jos nykyiset kehityssuuntaukset ja politiikat pysyvät muuttumattomina. Vähitellen Euroopan olisi turvauduttava yhä enemmän tuottavuuden parantamiseen suurimpana talouskasvun lähteenä. Ikääntyvät työntekijät muodostavat yhä suuremman osan työvoiman kokonaisresursseista ja taloudellisesta tuloksesta. Monissa maissa ikääntyviä työntekijöitä on kuitenkin suhteellisen vähän työelämässä, mikä johtuu varhaiseläkkeiden ylettömän suuresta suosiosta, verotus- ja sosiaalijärjestelmistä, jotka eivät kannusta taloudellisesti työssäkäyntiin, sekä ikäkysymysten huonosta hallinnasta työpaikoilla, mikä ilmenee ikääntyvien työntekijöiden puutteellisina mahdollisuuksina päästä koulutukseen ja jopa syrjintänä.

Ikäämmät työntekijät ja pidemmät työurat eivät kuitenkaan välttämättä merkitse työvoiman huonompaa tuottavuutta. Saatavilla olevista tiedoista ei voida päätellä, että ikäämpien työntekijöiden tuottavuus ja innovointikyky olisivat välttämättä heikompia. Fyysisen ja henkisen kapasiteetin heikkeneminen tapahtuu melko vanhana ja hyvin asteittaisesti, se vaihtelee huomattavasti yksilöiden välillä ja sitä voidaan rajoittaa ehkäisevällä terveydenhuollolla. Lisäksi sitä voidaan kompensoida pitkällä kokemuksella, joustavammalla työn organisoinnilla ja tieto- ja viestintätekniikan tehokkaammalla hyödyntämisellä. Tulevilla ikääntyvien työntekijöiden joukoilla on lisäksi etunaan korkeampi koulutustaso, mikä vähentää uuden teknologian hitaamman omaksumisen riskiä, joka ikääntymiseen saatetaan liittää.

Toisaalta ei voida pitää varmana sitä, että nuorten määrän väheneminen helpottaisi heidän pääsyään työmarkkinoille. Koulutus ja oikeanlainen pätevyys ovat jatkossakin olennaisia tekijöitä vakinaisen työn saannin kannalta. Ikääntyvässä yhteiskunnassa on aivan erityisen tärkeää tarjota nuorille laadukasta koulutusta, joka vastaa tietoon pohjautuvan yhteiskunnan tarpeita, ja kehittää elinikäistä oppimista, jotta ihmiset voivat säilyttää inhimillisen pääomansa.

2.2. Vaikutukset sosiaaliturvaan ja julkiseen talouteen

Nykyisen politiikan perusteella väestön ikääntyminen aiheuttaa merkittävää kasvupainetta julkisiin menoihin, vaikka tilanne vaihtelee paljon maittain. Ikääntymiseen liittyvien menojen odotetaan kasvavan 25 jäsenvaltion EU:ssa 3–4 prosenttiyksikköä BKT:stä vuodesta 2004 vuoteen 2050, mikä tarkoittaisi julkisten menojen kasvua 10 prosentilla⁴. Kasvupaine alkaa tuntua vuodesta 2010 ja se voimistuu etenkin vuosien 2020 ja 2040 välillä. Kasvupaine kohdistuu eläkkeisiin, terveydenhuoltoon ja ikääntyneiden palveluihin.

Julkiset kokonaismenot uhkaavat kasvaa kestävämmän suuriksi monissa maissa, mikä vaarantaa eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmien yleisen tasapainon tulevaisuudessa. Jos väestön ikääntymiseen liittyvien julkisten menojen annetaan kasvattaa talouden alijäämää, joudutaan kestävämmään velkakierteeseen. Tämä heikentäisi talouskasvun mahdollisuuksia, vaarantaisi yhteisvaluutan toimivuuden ja edellyttäisi jatkossa eläkkeiden ja terveydenhuoltopalvelujen mittavia uudelleenjärjestelyjä, mikä puolestaan vaikuttaisi erittäin epäsuotuisasti eläkeläisten ja veronmaksajien tulevaan hyvinvointiin.

Jos uudistuksia lykätään aikaan, jolloin eläkkeisiin ja terveydenhuoltoon liittyvät julkiset menot jo ovat kasvaneet, menetetään tilaisuus varmistaa kaikkien sukupolvien, myös suurten ikäluokkien, osallistuminen välttämättömään mukautusprosessiin.

⁴ Komission tiedonanto – *The long-term sustainability of public finances in the EU*, KOM(2006) 574, 12.10.2006.

EU-valtiot eivät yleensä kuitenkaan ole jääneet passiivisiksi, ja varsinkin julkisten eläkejärjestelmien, terveydenhuollon, työmarkkinoiden ja koulutuksen alalla viime aikoina toteutetut uudistukset alkavat tuottaa tulosta, mikä on tullut esiin etenkin ikääntyvien työntekijöiden työllisyysasteen nopeana nousuna vuodesta 2000. Näiden uudistusten tarkoituksena on myös siirtää velvollisuuksia valtioilta ja yrityksiltä kansalaisille: kansalaisia kannustetaan päättämään oma-aloitteisemmin sekä eläkesäästöjen määristä että eläkkeelle jäämisen ajankohdasta.

Väestön ikääntyminen näkyy myös terveydenhuollosta ja pitkäaikaishoidosta aiheutuvien julkisten menojen jyrkkänä kasvuna, vaikka tällä alalla paljon riippuukin ikäihmisten terveydentilan paranemisesta tulevaisuudessa. Sitä varten terveydenhoitopalveluja on mukautettava ja kroonisia sairauksia on pyrittävä ehkäisemään, missä voidaan käyttää apuna uutta teknologiaa. Jos elinajan piteneminen tarkoittaisi suurimmaksi osaksi lisää terveenä, ei vajaakuntoisena elettyjä elinvuosia, ikääntymiseen liittyvien julkisten terveydenhuolto- ja hoivapalvelumenojen arvioitu kasvu pienentyisi puoleen.⁵

3. Rakentava vastaus väestökehityksen haasteisiin

Koska väestön ikääntyminen tuo mukanaan monenlaisia haasteita, *kokonaisvaltaisen strategian* kehittäminen on tarpeen. Sekä EU:n tasolla että kansallisesti on tarpeen tarkastella nykyistä politiikkaa ja määritellä, miltä osin sitä on muutettava EU:n väestömuutosten huomioon ottamiseksi.

Jäljempänä esitellään viisi tärkeintä poliittista toimintalinjaa.

3.1. Väestön uusiutumista edistävä Eurooppa

Euroopan unionin jäsenvaltiot pystyvät ennakoimaan väestön vähenemisen tai reagoimaan syntyvyyden laskuun, joka on joissakin jäsenvaltioissa huolestuttavaa. Tällaiset toimet ovat sekä välttämättömiä että realistisia. Ne ovat *välttämättömiä*, koska tutkimukset osoittavat, että pariskunnat kaikissa unionin jäsenvaltioissa toivovat saavansa enemmän lapsia. *Realistisia* ne ovat siksi, että kansainväliset vertailut ovat osoittaneet, kuinka menestyksestä on ollut joissakin valtioissa jo useiden vuosikymmenten ajan johdonmukaisesti toteutettu perhepolitiikka, jolla on luotu suotuisat olosuhteet lapsia haluaville.⁶

Tällaisia politiikkoja on monia erilaisia, mutta niillä on yleensä kolme yhteistä piirrettä. Niillä pyritään i) pienentämään lapsia hankkineille ja lapsettomille kansalaisille tarjottujen mahdollisuuksien eroja, ii) tarjoamaan vanhemmille tasapuoliset mahdollisuudet saada tukipalveluja, etenkin pienten lasten koulutusta ja päivähoitoa, sekä iii) kehittämään työaikajärjestelyjä, jotka antavat sekä miehille että naisille paremmat mahdollisuudet osallistua elinikäiseen oppimiseen ja helpottavat yksityis- ja työelämän yhteensovittamista.

Tuoreimmissa syntyvyyden alenemista koskevista analyyseissä tuodaan myös esille, kuinka suuri vaikutus on ensisynnyttäjien iän nousemisella, joka kuvastaa pariskuntien yhä suurempaa

⁵ Ks. komission tiedonanto – *The long-term sustainability of public finances in the EU*, KOM(2006) 574, 12.10.2006.

⁶ Vrt. esimerkiksi *The Demographic Future of Europe – Facts, Figures, Policies: Results of the Population Policy Acceptance Study (PPAS)*, julkaissut Saksan valtiollinen väestötutkimuslaitos (Bundesinstitut für Bevölkerungsforschung) ja Robert Bosch -säätiö; vuonna 2006 tehty Eurobarometri-kysely nro 253, jonka tulostulokset julkaistaan piakkoin.

epäröintiä lasten hankkimisen suhteen. Analyysien perusteella olisi entistä tärkeämpää vähentää nuorten aikuisten työmarkkinoille siirtymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja parantaa yleisesti heidän elinolojaan. Lisäksi sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävät tehokkaat toimintalinjat tukevat pariskuntien päätöstä hankkia lapsia. Näin ollen asunnon saantiin liittyviä vaikeuksia on poistettava, laadukkaiden ja kohtuuhintaisten päivähoitopalvelujen saantia lapsille on helpotettava, ja yleisesti ottaen on sovitettava paremmin yhteen arkielämän eri osat joustavilla työjärjestelyillä, joissa hyödynnetään modernin teknologian tarjoamia mahdollisuuksia. On myös torjuttava lasten köyhyyttä, joka on huolestuttavan yleinen ilmiö ja joka kertoo myös lapsiperheiden aseman suhteellisesta heikkenemisestä.

Sukupolvien välinen solidaarisuus saattaa vaarantua, jos vähenevä nuorempi väestö, jolla on entistä vähemmän taloudellista voimaa, joutuu kustantamaan ikääntymisestä johtuvat lisämenot. Sen ehkäiseminen on ensisijaisen tärkeää eri sukupolvien yhteisymmärryksen säilyttämiseksi.

Barcelonassa vuonna 2002 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa jäsenvaltiot sitoutuivat selkeästi lisäämään lasten hoitopaikkoja niin, että vuoteen 2010 mennessä hoitopaikka olisi tarjolla vähintään 90 prosentille 3–6-vuotiaista lapsista ja 33 prosentille alle 3-vuotiaista. Nyt nämä lastenhoitopalvelut on aika toteuttaa käytännössä.

Komissio

- kuulee työmarkkinaosapuolia toimenpiteistä (esimerkiksi vanhempainlomat ja joustavat työaikajärjestelyt), joilla voidaan parantaa miesten ja naisten työ-, yksityis- ja perhe-elämän yhteensovittamista niin, että otetaan paremmin huomioon perheiden tarpeet,⁷
- järjestää lokakuussa 2006 ensimmäisen *Euroopan väestöfoorumin*, jossa käsitellään komission yksiköiden laatimaa analyysiraporttia. Komissiota on pyydetty perustamaan *valtioiden edustajista koostuva asiantuntijaryhmä*, joka työskentelisi foorumin rinnalla.

3.2. Työtä arvostava Eurooppa: lisää työpaikkoja, pidempi ja laadukkaampi työura

Työvoima-asteen kasvattaminen on keskeinen Lissabonin strategian mukainen haaste, johon on jossakin määrin jo onnistuttu vastaamaan. Siihen tähtääviä työvoima- ja koulutuspoliittisia uudistuksia olisi näin ollen tehostettava ja jatkettava vielä vuoden 2010 jälkeenkin. On ponnisteltava tarmokkaammin työmarkkinoiden segmentoitumisen vähentämiseksi, naisten työssäkäynnin lisäämiseksi edelleen⁸ sekä koulutusjärjestelmien tehokkuuden ja tasapuolisuuden parantamiseksi, jotta voidaan edistää tällaisesta pirstaloitumisesta kärsivien työmarkkinoille tulijoiden integroitumista ja laajentaa heidän osaamistaan. Tähän pyritään erityisesti soveltamalla ”joustoturvaan” liittyviä suuntaviivoja, joilla on tarkoitus helpottaa siirtymistä yhdestä elämänvaiheesta toiseen lisäämällä työmarkkinoiden, elinikäisen oppimisen ja aktiivisen työmarkkina- ja sosiaaliturvapolitiikan joustavuutta. On tarpeen saada suuri joukko eri vastuutasoja edustavia toimijoita, työntekijöitä ja yrityksiä, osallistumaan työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja yritysten yhteiskuntavastuuseen.

Väestön ikääntymisen vuoksi on strategisesti merkittävää pyrkiä lisäämään yli 55-vuotiaiden

⁷ Komission tiedonanto – *First-stage consultation of European social partners on reconciliation of professional, private and family life*, SEC(2006) 1245, 12.10.2006.

⁸ Komission tiedonanto – *Naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelma 2006–2010*, KOM(2006) 92, 1.3.2006.

naisten ja miesten työelämään osallistumista. Siihen tarvitaan laajoja uudistuksia, joilla poistetaan varhaiseen työmarkkinoilta lähtemiseen houkuttelevia tekijöitä ja kannustetaan varttuneen väestön työssäkäyntiä. On myös huolehdittava siitä, että on käytännössä mahdollista pysyä työelämässä pidempään ja että kaikella julkisella politiikalla parannetaan ikääntyvien työntekijöiden työmahdollisuuksia.

”Aktiivisena ikääntyminen” sinänsä muodostaa kattavat ja kestävät suuntaviivat, joiden perusteella on toteutettava paljon muitakin toimenpiteitä kuin eläkeuudistuksia. Jotta työelämässä tekisi mieli pysytellä pidempään, ei saa enää joutua kohtaamaan syrjiviä ennakkokäsityksiä, on oltava valmistautunut päivittämään ja kohentamaan aiemmin hankittuja taitoja, on voitava hyödyntää joustavia eläkejärjestelyjä ja on paitsi oltava fyysisesti ja henkisesti hyväkuntoinen, myös voitava odottaa elävänsä siinä kunnossa vielä pitkään. Unionilla on ikään perustuvan syrjinnän kieltävää lainsäädäntöä, ja Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuosi 2007 tarjoaa tilaisuuden tarkastella säädösten täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa. Jäsenvaltioiden vastuulla on kaiken ikäisten ihmisten koulutuksen kehittäminen ja terveyteen liittyvien ennaltaehkäisevien toimien tehostaminen. Jokaisen on voitava helpommin osallistua elinikäiseen oppimiseen, varsinkin vähiten koulutettujen työntekijöiden sekä niiden, joiden työolot ovat kaikkein heikoimmat. Nämä eivät ole uusia aloja, mutta väestön ikääntymisen myötä niistä tulee *ensisijaisia tulevaisuusinvestointeja*, joita Euroopan unioni tukee etenkin Koulutus 2010 -ohjelmalla.

Työssäkäyvän väestön lisääminen tapahtuu osittain kansanterveyttä parantamalla. Ensinnäkin on järjeistettävä nykyisten terveydenhuoltojärjestelmien tarjonnan rakennetta, sillä se ei useinkaan enää vastaa uusia tarpeita. Tämän tavoitteen mukainen on komission äskettäin tekemä aloite, jolla pyritään saavuttamaan mittakaavaetuja luomalla yhteisön kehys potilaiden rajojen yli tapahtuvaa liikkumista ja terveystalvelujen vapaata tarjoamista varten. Lisäksi tehokkailla ennaltaehkäisevillä toimilla ylipainon, tupakoinnin, alkoholin väärinkäytön ja mielenterveysongelmien torjumiseksi voitaisiin myös vaikuttaa merkittävästi eurooppalaisten terveysolosuhteisiin ja sitä kautta työn tuottavuuteen ja tuleviin terveydenhuoltomenoihin. Kolmas keino hillitää terveydenhuoltomenoja ja edistää kansalaisten hyvinvointia olisi hyödyntää entistä paremmin modernia teknologiaa kuten etälääketiedettä ja personoituja terveydenhuoltojärjestelmiä, joita vanhukset, heidän perheensä ja hoitohenkilökunta voisivat käyttää. Väestön ikääntymisen myötä myös sairaudet muuttuvat, mikä lisää entisestään epävarmuutta tulevaisuudessa tarvittavista hoitomuodoista.

Jos yli 60-vuotiaana työskentelyn ei enää haluta olevan hyvätuloisten ja korkeasti koulutettujen erioikeus nykyiseen tapaan, on kavennettava eroa elinajanodotteessa, joka vaihtelee tulojen ja koulutustason mukaan ja on nykyään yksi selvimmistä sosiaalisen eriarvoisuuden osoittimista. Ennaltaehkäiseviin toimiin, joilla edistetään hyvän terveyden edellytyksenä olevia elämäntapoja ja ympäristöoloja sekä työpaikalla että sen ulkopuolella, on jatkossa kuuluttava kansanterveystyötä tekevien tahojen, koulutusmaailman, tiedotusvälineiden ja työn järjestämisestä vastaavien tahojen yhteistyön lisääminen, jotta voidaan jo varhaisessa vaiheessa vaikuttaa *terveenä vietetyn* elinajan pitenemiseen. Se on eri asia kuin yleinen elinajanodotteen piteneminen ja siinä on suurta vaihtelua jäsenvaltioiden välillä.

Yli 65-vuotiaita, myös virallisesti eläkkeellä olevia, olisi kannustettava osallistumaan elinkeino- ja yhteiskuntarakenteisiin, mutta ei pakottamalla vaan tarjoamalla siihen tilaisuus. Tavat, joilla vapaaehtoisuuteen perustuvaa yhteiskunnallista osallistumista pyritään lisäämään, ovat vielä suurelta osin määrittelemättä.

Jäsenvaltioita kehoitetaan ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin Tukholman Eurooppa-neuvostossa vuonna 2001 tekemiensä sitoumusten mukaisesti, jotta yli 55-vuotiaiden osallistuminen työelämään saadaan nostettua yli 50 prosenttiin. Kasvua ja työllisyyttä koskevan Lissabonin strategian uuden kierroksen käynnistyessä vuonna 2008 komissio tarkastelee kussakin jäsenvaltiossa saavutettuja yli 55-vuotiaiden ja eläkkeellejäämissä olevien miesten ja naisten työllisyyslukuja koskevia tuloksia ja laatii kertomuksen jäsenvaltioiden parhaita toimintamalleja havainnollistavista käytännön esimerkeistä, joilla on edistetty aktiivisena ikääntymistä.

Euroopan unioni on luvannut lisätä tukeaan jäsenvaltioille tämän tavoitteen saavuttamiseksi hyväksymällä Euroopan sosiaalirahaston ja elinikäisen oppimisen ohjelmien vahvistamisen vuosina 2007–2013.⁹

Komissio kuulee asiaankuuluvia toimijoita aloitteista, joiden tarkoituksena on luoda yhteisön kehys terveyspalvelujen rajatylittävän tarjonnan ja potilaiden yli rajojen tapahtuvan liikkuvuuden helpottamiseksi.¹⁰

Jäsenvaltioita kehoitetaan soveltamaan täysimääräisesti yhdenvertaista kohtelua työssä koskevaa direktiiviä¹¹. Vuonna 2007 komissio arvioi direktiivin täytäntöönpanoa ikään perustuvan syrjinnän osalta.

3.3. Tuottavampi ja kilpailukykyisempi Eurooppa

Kolmas tapa vastata väestökehityksestä johtuviin haasteisiin on parantaa työssäkäyvien eurooppalaisten tuottavuutta. Vuonna 2005 uudistetussa Lissabonin strategiassa kootaan johdonmukaisesti yhteen ne rakennemuutokset, myös mikrotalouteen liittyvät uudistukset, joilla Euroopan kilpailukyky saadaan optimoitua. Euroopan unioni vaikuttaa osaltaan tavoitteen saavuttamiseen suoraan syventämällä sisämarkkinoita, panemalla kilpailusääntöjä täytäntöön, asettamalla laadukkaan sääntelyn – etenkin PK-yrityksiä koskevan – etusijalle sekä koheesipolitiikallaan. Näin Lissabonin strategia luo edellytykset kaiken ikäisten ihmisten osaamisen, työn laadun ja tuottavuuden arvostamiselle.

Väestön ikääntyminen voi jopa olla suuri tilaisuus parantaa Euroopan talouden kilpailukykyä. Eurooppalaisille taloudellisille toimijoille on syytä tarjota parhaat mahdolliset olosuhteet tarttua tilaisuuksiin, joita tarjoutuu, kun väestörakenteen muutosten vuoksi ikääntyvän asiakaskunnan tarpeisiin syntyy uusia markkinoita tavaroille ja palveluille.¹² Ensimmäinen askel tähän suuntaan olisi epäilemättä se, että taloudellisia toimijoita kannustettaisiin sisällyttämään ikääntymisilmiö innovaatiostrategioihinsa. Tässä tulevat kyseeseen lukuisat alat kuten tieto- ja viestintäteknologia, rahoituspalvelut, joukkoliikenne-, energia- ja matkailupalvelut sekä lähipalvelut, varsinkin pitkäaikaishoito. Kaikilla näillä aloilla Euroopan unioni voi täydentää ja laajentaa jäsenvaltioiden ennakoivia toimia.

⁹ Euroopan sosiaalirahastosta 5 päivänä heinäkuuta 2006 annettu parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1081/2006 ja ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi integroidun toimintaohjelman perustamisesta elinikäisen oppimisen alalla, KOM(2004) 474, 14.7.2006.

¹⁰ Ks. komission tiedonanto – *Consultation regarding Community action on health services*, SEC(2006) 1195, 26.9.2006.

¹¹ Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27 päivänä marraskuuta 2000 annettu direktiivi 2000/78/EY.

¹² Komission tiedonanto – Tietämyksestä käytännön toimiin: laajapohjainen innovaatiostrategia EU:lle, KOM(2006) 502 lopullinen, 13.9.2006.

Komissio antaa vuoden 2008 loppuun mennessä tiedonannon, jossa ehdotetaan eri tapoja ottaa paremmin huomioon ikääntyvän väestön tarpeet muun muassa aluesuunnittelussa, ympäristönhoidossa ja uuden teknologian käyttömahdollisuudessa. Tiedonannossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten voitaisiin kehittää huollettavien henkilöiden ja heidän perheidensä tarpeisiin mukautetun hoidon tarjontaa ja tukea kehittämistä rakennerahastoista.

3.4. Maahanmuuttajien vastaanottamiseen ja kotouttamiseen valmistautunut Eurooppa

On täysin selvää, että seuraavien 15–20 vuoden kuluessa Eurooppaan tulee edelleen merkittävää muuttovoittoa. Aluksi maahanmuuttajat täyttävät tarpeet Euroopan työmarkkinoilla, joille on saatava ammattitaitoista ulkopuolista työvoimaa. Ulkopuolelta tulevan kouluttamattoman työvoiman tarve pysyy myös erittäin merkittävänä. Lisäksi on tunnustettava Euroopan alueen vetovoima, joka johtuu sen suhteellisesta vakavaraisuudesta, poliittisesta vakaudesta, äskettäin saapuneiden maahanmuuttajien tekemistä perheiden yhdistämistä koskevista pyynnöistä sekä EU:n suhteellisen köyhillä naapurialueilla asuvan väestön kasvuvauhdista. Nämä eri tekijät on sovittava paremmin toisiinsa organisoitaessa laillista maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien kotouttamista, ja samalla on otettava huomioon lähtömaiden tarpeet.

Kolmansista maista tulevia maahanmuuttajia koskeva politiikka eri maissa ei ole yhtenäistä. Joissakin maissa laillista maahanmuuttoa rajoitetaan ja laitton maahanmuutto pysyy kutakuinkin aisoissa; eräissä toisissa maissa on viime vuosina toteutetuilla laajamittaisilla toimilla laillistettu tuhansien maassa laittomasti oleskelleiden ja työskennelleiden maahanmuuttajien asema. Nämä erot kuvastavat työmarkkinoilla vallitsevien erojen lisäksi yhä suurempia vaikeuksia integroida maahanmuuttajat taloudellisesti ja sosiaalisesti perinteisissä maahanmuuttomaissa. Jonkin ajan kuluttua tällaisia eroja ei enää voida sallia unionissa, jonka sisällä toteutetaan työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaatetta ja jonka sisäiset työmarkkinat ovat yhtenäistymässä. Unioni voi kansainvälisen painoarvonsa, taloudellisen asemansa sekä Välimeren alueen, Afrikan ja Latalalaisen Amerikan maiden ryhmittymien kanssa tekemänsä laajan yhteistyön turvin luoda muuttovirtojen ohjailemiseksi tarvittavia kumppanuuksia, mikä on onnistuneen maahanmuuttopolitiikan edellytys. Unionin kantavia periaatteita on syrjimättömyys ja erilaisuuden kunnioittaminen, ja sen tehtävänä on myös käydä julkista keskustelua ennakkoluulojen torjumiseksi, ratkaisua vaativien ongelmien esiin tuomiseksi ja muistuttamaan monimuotoisuuden arvokkuudesta¹³.

Tästä syystä unioni kehittää tällä hetkellä yhdessä jäsenvaltioiden kanssa laillista siirtolaisuutta koskevaa yhteistä politiikkaa¹⁴ erityisesti työhön perustuvan maahanmuuton osalta, jotta työmarkkinoiden tiettyjen sektoreiden tarpeet voitaisiin täyttää. Tätä politiikkaa on tuettava vahvistamalla kolmansien maiden kansalaisten kotouttamispolitiikkaa¹⁵, osoittamalla lisää määrärahoja ja aloittamalla kumppanuussuhteita maastamuuttomaiden kanssa.

Samaan aikaan jatketaan yhteisön kansalaisten sisäisen liikkuvuuden osalta siirtymistä kohti työntekijöiden täysin vapaata liikkuvuutta unionin 27 jäsenvaltion alueella vuoteen 2014

¹³ Ks. kesäkuussa 2006 julkaistut julkista mielipidettä ja maahanmuuttoa koskevista Eurobarometri-kyselyistä 64 ja 65 saadut tulokset.

¹⁴ Komission tiedonanto – Laillista maahanmuuttoa koskeva toimintapolitiittinen suunnitelma, KOM(2005) 669, 21.12.2005.

¹⁵ Komission tiedonanto – Yhteinen toimintasuunnitelma kotouttamiselle – Puitteet kolmansien maiden kansalaisten kotouttamiselle Euroopan unionissa”, KOM(2005) 389, 1.9.2005.

mennessä. Sisäinen liikkuvuus auttaa osaltaan tasoittamaan työmarkkinoiden epätasapainoa Euroopan sisällä, mikä on otettava huomioon maahanmuuttopolitiikkaa suunniteltaessa.

Haagin ohjelman perusteella vuonna 2004 laadittiin ”laillista maahanmuuttoa koskeva toimintapoliittinen suunnitelma” ja ehdotettiin Euroopan kotouttamisrahaston perustamista. Näillä välineillä voidaan tukea muita eri tasojen toimia, jotka edistävät laillisten maahanmuuttajien kotoutumista.

Komissio tekee jatkossakin maahanmuuttajien kotoutumista edistäviä aloitteita ja varsinkin keskustelee jäsenvaltioiden kanssa kotoutumista estävistä tekijöistä, maahanmuuttajien ominaisuuksien paremmasta tuntemisesta, heidän näkemyksistään ja toteutetuista politiikoista. Vuoden 2009 aikana komissio tarkastelee mahdollisuutta ehdottaa uusia toimia, jotka koskisivat taloudellisiin syihin perustuvaa maahanmuuttoa ja joissa otetaan huomioon työmarkkinoiden tarpeet, ja tekee yhteenvedon sisäisen liikkuvuuden alalla tapahtuneesta edistyksestä.

3.5. Kestävän julkisen talouden Eurooppa: tae riittävästä sosiaaliturvasta ja sukupolvien välisestä tasapuolisuudesta

Useimpien jäsenvaltioiden julkinen talous ei kestä nykyisen politiikan toteuttamista. On välttämätöntä ponnistella jatkuvasti talouden vakauttamiseksi. Työvoima-astetta nostamalla valtiot voivat tehokkaasti kasvattaa tulojaan ja selvitä ikääntymisen aiheuttamista lisäkustannuksista korottamatta verotustasoa.

Useissa maissa viime aikoina toteutetuilla eläkeuudistuksilla voidaan merkittävästi vähentää eläkejärjestelmien talouden epätasapainoa. Joissakin maissa saatetaan kuitenkin tarvita lisä uudistuksia, joilla pyritään ehkäisemään varhaista työelämästä poisjääntiä, nostamaan lopullista eläkkeellejäämisikää, tarjoamaan vartuneelle väestölle taloudellisia kannustimia työmarkkinoilla pysymiseen ja mahdollistamaan eläketulojen täydentäminen lisäeläkkeillä samalla varmistuen, että työntekijän etuudet vastaavat paremmin hänen maksamiaan eläkemaksuja.

Esiin tulee uusia haasteita, jotka liittyvät yksityisen säästämisen sekä rahastointiin perustuvien eläkejärjestelmien yleistymiseen. Haasteet liittyvät esimerkiksi järjestelmien kattavuuteen, maksujen suuruuteen ja eläkerahastojen kasvavaan merkitykseen, joka puolestaan herättää avoimuutta ja valvonnan laatua koskevia kysymyksiä. Tästä syystä on ratkaisevan tärkeää edistää tehokkaita rahoitusmarkkinoita sekä henkilökohtaisen säästämisen ja investoinnin mahdollistavia vakaita ja turvallisia olosuhteita. Valtioiden on myös edistettävä erilaisten rahoitusvälineiden riittävää ja monipuolista valikoimaa. Yksityisten säästöjen ja pääoman kartuttamista on edistettävä, jotta ihmiset voisivat määrätä itsenäisemmin tulevien eläketulojensa tason. Lisäksi ihmisille on välitettävä tietoa ja annettava rahoitusneuvontaa, jotta he pystyisivät mukautumaan uusiin olosuhteisiin.

Komissio antaa yhtä aikaa tämän tiedonannon kanssa kertomuksen, jossa tarkastellaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä vuoteen 2050 ulottuvien väestötieteellisten ennusteiden ja jäsenvaltioiden vuoden 2005 vakaus- ja lähentymisohjelmissaan esittämien rahoitusstrategioiden pohjalta.

4. Päätelmät: haasteista mahdollisuuksiin

Euroopan väestöjen ikääntyminen on väistämätön seuraus kehityksestä, joka on pohjimmiltaan positiivista: elinajanodotteen pitenemisestä – usein hyväkuntoisena – sekä siitä, että varsinkin entistä paremmin koulutetut ja helpommin työmarkkinoille pääsevät naiset voivat paremmin valita haluavatko he lapsia vai eivät ja jos haluavat, niin milloin. Nämä syvälliset väestörakenteeseen liittyvät ja sosioekonomiset muutokset pakottavat kuitenkin uudistamaan nykyisiä instituutioita sekä taloudellisen tehokkuuden että sosiaalisen yhdenvertaisuuden vuoksi.

Nykyinen politiikka ei ole kestävä pitkäällä aikavälillä, ellei siinä oteta huomioon odotettavissa olevaa työssäkäyvän väestön supistumista eikä julkisten varojen riittämättömyyttä tulevaisuudessa. Ongelman alkulähde ei ole elinajan piteneminen sinänsä, vaan pikemminkin se, että nykyistä politiikkaa ei voida sovittaa uuteen väestörakenteeseen ja että yritykset ja kansalaiset ovat haluttomia mukauttamaan odotuksiaan ja käyttäytymistään etenkin, kun on kyse työmarkkinoiden nykyaikaistamisesta. Tämä tarkoittaa sitä, että jäsenvaltioiden ongelmana ovat pikemminkin eläkkeet kuin ikääntyminen.

Konkreettisten vastausten löytäminen väestökehityksestä johtuviin haasteisiin on ennen kaikkea jäsenvaltioiden vastuulla. Viimeaikaiset kokemukset ovat tältä osin rohkaisevia, sillä ensimmäiset eläkeuudistukset alkavat kantaa hedelmää. Haasteeseen vastaaminen ei ole mahdotonta, jos osaamme käyttää hyväksemme jäljellä olevat kymmenkunta avointen mahdollisuuksien vuotta.

Uudistukset liittyvät myös eurooppalaiseen toimintakehykseen, jota jo tehokkaasti sovelletaan kasvua ja työllisyyttä koskevan uudistetun Lissabonin strategian, vakaus- ja kasvusopimuksen, kestävä kehityksen strategian, koheesipolitiikan sekä sosiaalista suojelua ja sosiaalista osallisuutta koskevan avoimen koordinoitijärjestelmän puitteissa.

Nyt ei ole kysymys uuden eurooppalaisen koordinoitijärjestelmän käynnistämisestä. On jatkettava määrätietoisesti ja entistä voimakkaammin ponnisteluja ja varmistettava samalla, että väestörakenteen muutokseen liittyvät lukuisat eri ulottuvuudet otetaan huomioon politiikassa yleensä ja sen jokaisella toimintalinjalla sekä kansallisella että yhteisön tasolla.

Tältä osin tässä tiedonannossa luodaan yhteisön tason viitekehys jäsenvaltioiden toteuttamalle politiikalle. Kehyksessä yksilöidään viisi aluetta, joiden toimet tähtäävät yhteiseen päämäärään eli luottamuksen palauttamiseen:

- väestön uusiutumista edistävä Eurooppa
- työtä arvostava Eurooppa: lisää työpaikkoja, pidempi ja laadukkaampi työura
- tuottavampi ja kilpailukykyisempi Eurooppa
- maahanmuuttajien vastaanottamiseen ja kotouttamiseen valmistautunut Eurooppa
- kestävä julkisen talouden Eurooppa: tae riittävästä sosiaaliturvasta ja sukupolvien välisestä tasapuolisuudesta.

Yhteisön ja jäsenvaltioiden politiikkaa on mukautettava niin, että sillä voidaan vastata tässä tiedonannossa kuvattuihin haasteisiin, jotka johtuvat väestörakenteen muutoksesta. Eurooppalaista politiikkaa, komission toimintalinjat mukaan luettuina, on arvioitava uudelleen,

jotta väestökehityksen haaste näkyisi tulevissa poliittisissa valinnoissa. Komissio suosittaa, että neuvoston eri kokoonpanot ja Euroopan parlamentin alakohtaiset komiteat arvioivat väestömuutosten vaikutuksia niillä politiikan osa-alueilla, joista ne ovat vastuussa.

Pitkän aikavälin luottamusta tulevaisuuteen on rakennettava jo tänä päivänä parantamalla miesten ja naisten työelämään osallistumista sekä tuottavuutta ja kilpailukykyä. Luottamusta eurooppalaiset tarvitsevat myös pystyäkseen luomaan nykyisiin ja tuleviin maahanmuuttajiin hedelmälliset suhteet, jotka perustuvat molemminpuoliseen kunnioitukseen.

Väestörakenteen muutoksesta johtuvaan haasteeseen vastaaminen vaatii kaikilta pitkäkestoisia ponnisteluja. Siihen tähtäävien toimien täytäntöönpanoa edistetään joka toinen vuosi kokoontuvassa Euroopan väestöfoorumissa, joka järjestetään ensimmäisen kerran lokakuussa 2006. Tässä tiedonannossa esitellyillä vuoteen 2009 jatkuvilla aloitteilla aikaansaadut vaikutukset ja foorumista kerätyt kokemukset esitellään joka toinen vuosi edistymistä koskevan vuosikertomuksen (Lissabonin prosessi) luvussa, joka käsittelee unionin valmiutta selviytyä eliniän pitenemisestä.

5. APPENDIX: Main European Demographic Trends and Data

Projections – EU25

Projections for EU's population trend 2005-2050				
<i>in thousands</i>	2005-2050	2005-2010	2010-2030	2030-2050
Total population	-8659	5563	5312	-19534
<i>Percentage change</i>	<i>-1,9%</i>	<i>1,2%</i>	<i>1,1%</i>	<i>4,2%</i>
Children (0-14)	-13811	-2304	-6080	-5427
<i>Percentage change</i>	<i>-18,6%</i>	<i>-3,1%</i>	<i>-8,5%</i>	<i>-8,2%</i>
Young people (15-24)	-14035	-2383	-6663	-4990
<i>Percentage change</i>	<i>-24,3%</i>	<i>-4,1%</i>	<i>-12,0%</i>	<i>-10,2%</i>
Young adults (25-39)	-24867	-3896	-14883	-6088
<i>Percentage change</i>	<i>-25,0%</i>	<i>-3,9%</i>	<i>-15,6%</i>	<i>-7,5%</i>
Adults (40-54)	-18666	4116	-10029	-12754
<i>Percentage change</i>	<i>-19,0%</i>	<i>4,1%</i>	<i>-9,8%</i>	<i>-13,8%</i>
Older workers (55-64)	4721	4973	8717	-8969
<i>Percentage change</i>	<i>9,1%</i>	<i>9,5%</i>	<i>15,3%</i>	<i>-13,6%</i>
Elderly people (65-79)	25688	1947	22281	1460
<i>Percentage change</i>	<i>44,5%</i>	<i>3,4%</i>	<i>37,3%</i>	<i>1,8%</i>
Frail elderly (80+)	32311	3109	11969	17233
<i>Percentage change</i>	<i>171,6%</i>	<i>16,5%</i>	<i>54,0%</i>	<i>50,8%</i>
Source : EUROSTAT, 2004				

Projections by country

	Population ¹		Fertility ²		Life expectancy ³				Natural Increase ⁴		Net Migration ⁵		Old Age Dependency ⁶	
	2005	2050	2004	2050	Men		Women		2004	2050	2004	2050	2004	2050
					2004	2050	2004	2050						
EU25	459,5	449,8	1,5	1,6	73,7	80,5	80,4	85,6	211	-48351	1464	39710	24,5	52,8
BE	10,4	10,9	1,6	1,7	75,5	82,3	81,6	88,3	5	-405	24	897	26,1	48,1
CZ	10,2	8,9	1,2	1,5	72,4	79,7	78,8	84,1	-18	-2010	4	647	19,7	54,8
DK	5,4	5,4	1,8	1,8	75,2	80,9	79,6	83,7	6	-302	8	323	22,5	40,0
DE	82,5	74,6	1,4	1,5	76,1	82,0	81,7	86,8	-143	-17311	211	8980	26,8	55,8
EE	1,3	1,1	1,4	1,6	65,5	74,9	76,9	83,1	-5	-248	1	19	23,8	43,1
EL	11,1	10,6	1,3	1,5	76,4	80,3	81,4	85,1	-1	-2207	43	1743	26,4	58,8
ES	43,0	42,8	1,3	1,4	76,6	81,4	83,4	87,9	67	-6007	508	6235	24,6	67,5
FR⁷	60,6	65,7	1,9	1,9	76,2	82,7	83,4	89,1	219	2919	64	2823	25,2	47,9
IE	4,1	5,5	2,0	1,8	75,5	82,4	80,7	87,0	33	814	16	645	16,4	45,3
IT	58,5	52,7	1,3	1,4	77,3	83,6	83,2	88,8	-29	-11278	330	5777	28,9	66,0
CY	0,7	1,0	1,5	1,5	76,3	81,9	80,8	85,1	3	8	6	238	17,5	43,2
LV	2,3	1,9	1,3	1,6	64,9	74,3	76,2	82,5	-12	-484	-2	30	23,6	44,1
LT	3,4	2,9	1,3	1,6	66,5	75,5	77,6	83,7	-11	-606	-6	28	22,3	44,9
LU	0,5	0,6	1,7	1,8	75,0	81,6	81,4	86,7	2	63	3	131	21,0	36,1
HU	10,1	8,9	1,3	1,6	68,5	78,1	76,8	83,4	-36	-2029	15	795	22,6	48,3
MT	0,4	0,5	1,7	1,6	76,2	81,8	80,7	85,0	1	-4	3	113	19,0	40,6
NL	16,3	17,4	1,8	1,8	76,2	80,2	80,8	83,6	52	-358	21	1480	20,5	38,6
AT	8,2	8,2	1,4	1,4	76,2	83,6	82,1	87,7	1	-912	25	985	22,8	53,2
PL	38,2	33,7	1,2	1,5	70,5	79,1	78,5	84,4	-26	-5022	-28	318	18,6	51,0
PT	10,5	10,0	1,5	1,6	74,2	80,4	81,0	86,6	7	-1326	42	808	24,9	58,1
SI	2,0	1,9	1,2	1,5	72,6	79,8	80,2	85,1	-3	-390	6	287	21,4	55,6
SK	5,4	4,7	1,2	1,6	69,7	77,7	77,8	83,4	-2	-781	-2	109	16,3	50,6
FI	5,2	5,2	1,8	1,8	75,3	81,9	81,9	86,5	7	-303	6	288	23,3	46,7
SE	9,0	10,2	1,7	1,9	78,1	83,3	82,4	86,5	6	171	28	1069	26,4	40,9
UK	60,0	64,3	1,7	1,8	76,4	82,9	80,9	86,6	89	-343	139	4939	24,3	45,3

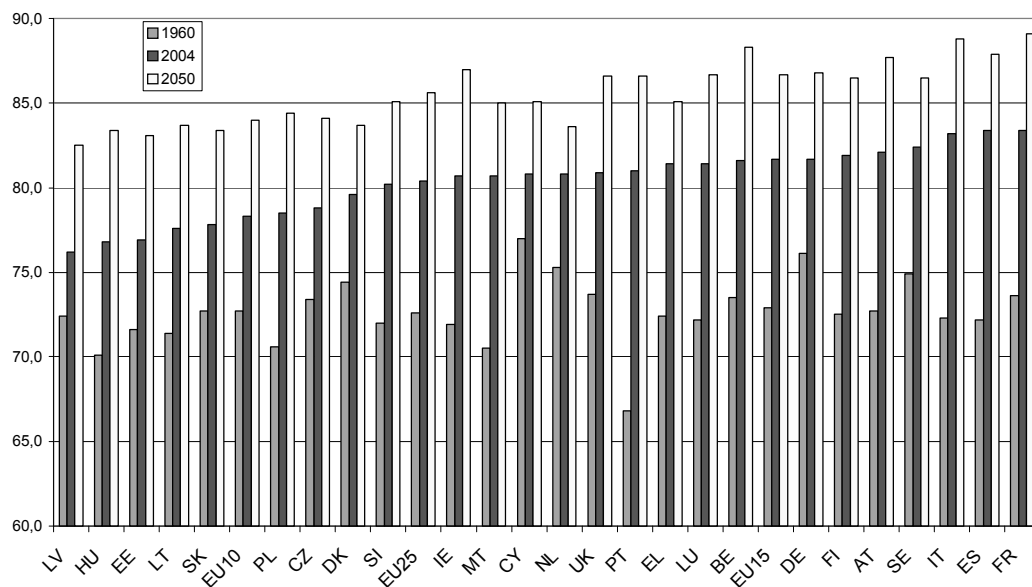
Source: EUROSTAT, 2004

Notes:

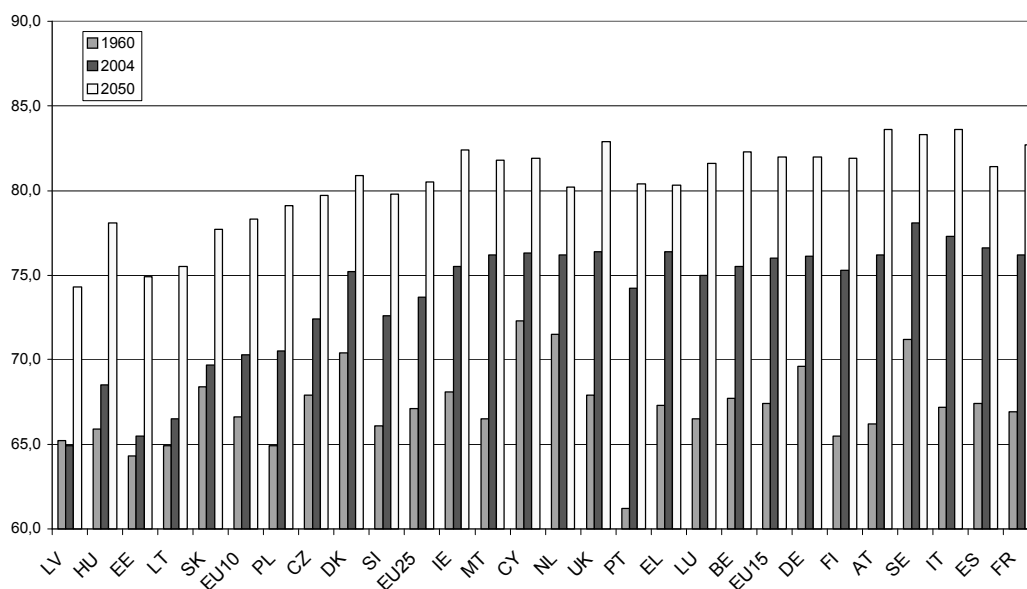
- 1 Population in million on January 1st (2050: trend scenario)
- 2 Number of children per woman (2004: estimate; 2050: trend scenario)
- 3 Life expectancy at birth in years (2050: trend scenario)
- 4 Difference between the number of live births and the number of deaths (2004: estimated annual Flow, 2050: cumulative net migration between 2004 and 2050)
- 5 Estimation of net migration in thousands (2004: estimated annual flow, 2050: cumulative net migration between 2004 and 2050)
- 6 Number of people aged 65+ as percentage of people aged 15-64 (2050: trend scenario)
- 7 France: Metropolitan France (excluding overseas territories)

Life expectancy at birth

Life Expectancy 1960-2050, Females

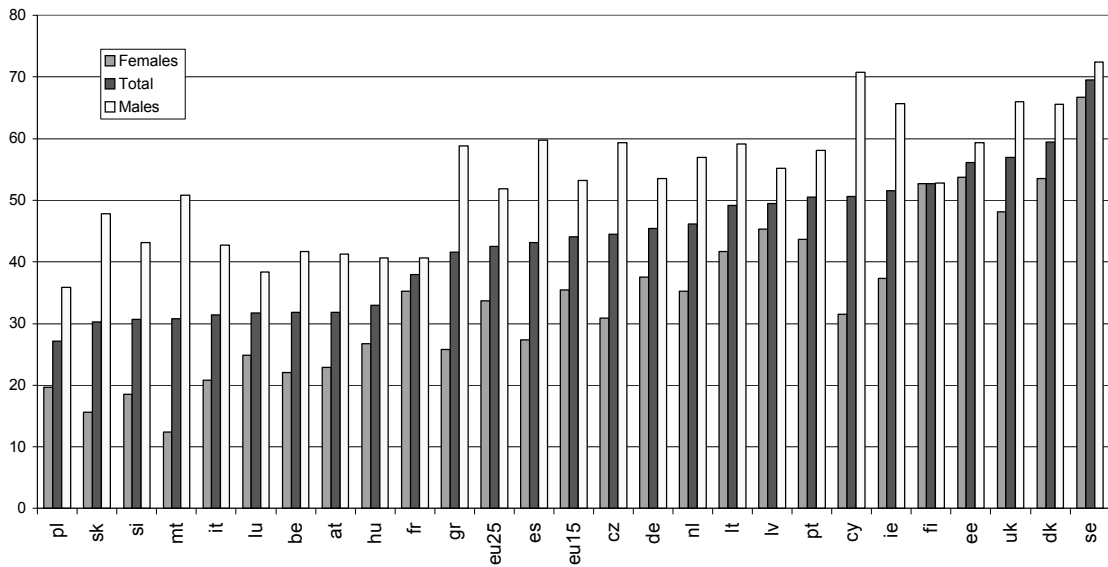
Life Expectancy 1960-2050, Males

Source: Eurostat 2004 Demographic Projections (Baseline scenario)

Employment rate of older workers

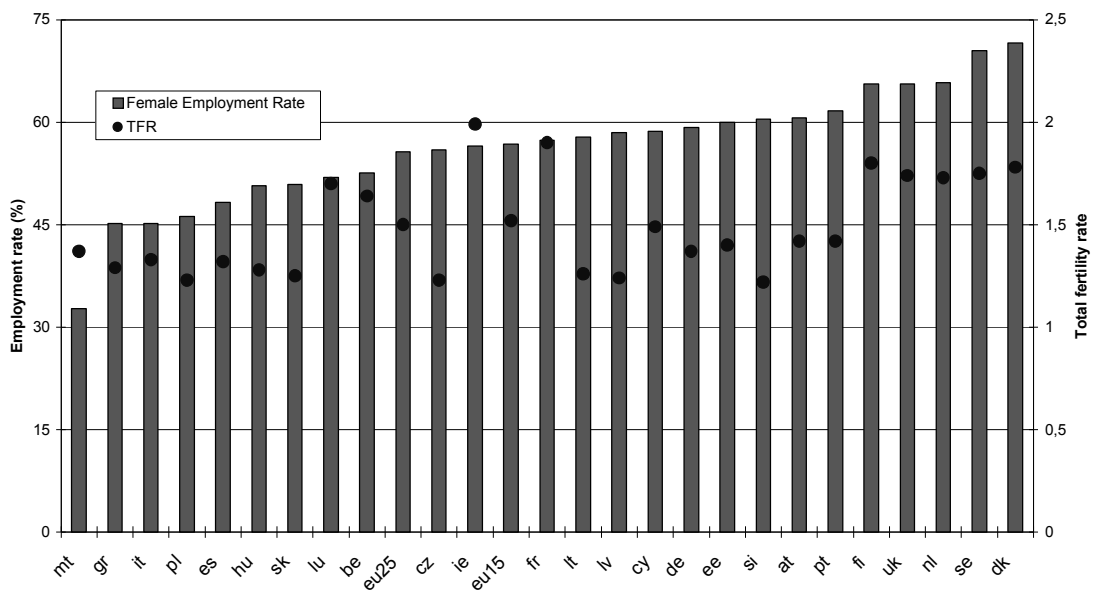
Employment Rate of Older Workers, 55-64 Years (2005)

Source: Eurostat, Labour Force Survey

Fertility and female employment rates

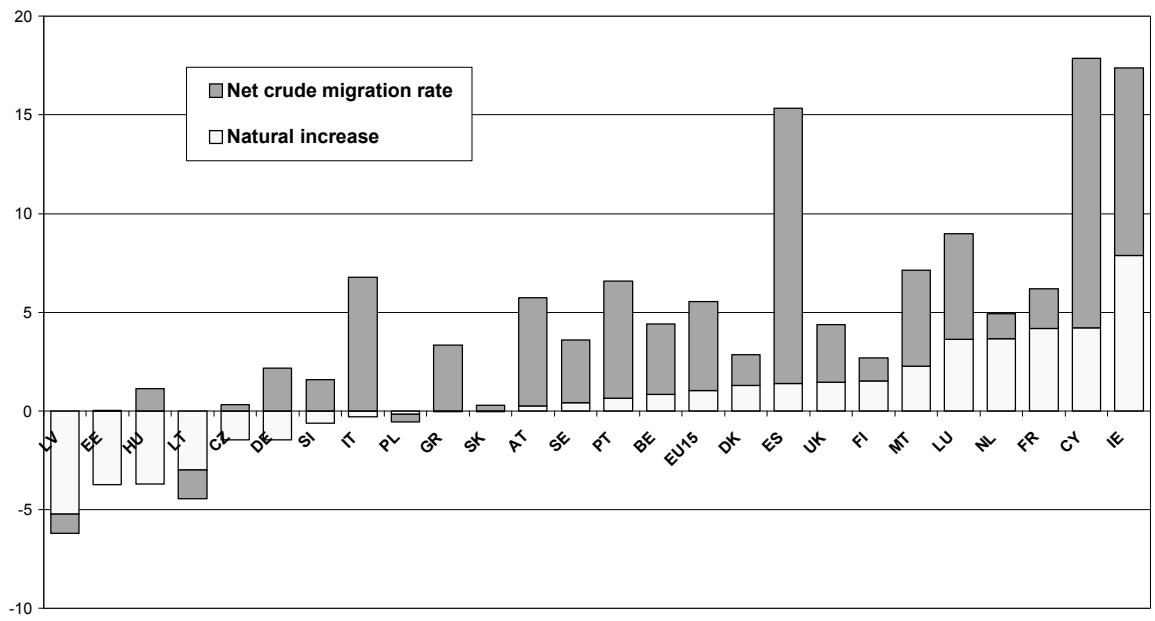
Female Employment Rates (15-64) and Total Fertility Rates 2004

Source: Eurostat, Labour Force Survey and National data

Net migration rate vs. natural population growth

Net Migration and Natural Population Growth Average 2001-2004

Source: Eurostat. Figures exclude intra-EU flows and comprise regularisations of previously undeclared migrants